

Helsingissä 20.11.2023

Asia: Selvitysluonnos ilotuliteturvallisuuden parantamisesta ja ilotulitteista aiheutuvien haittojen vähentämisestä vastauksena eduskunnan kirjelmään EK 45/2022 vp

SEY Suomen eläinsuojelun lausunto ilotuliteturvallisuuden parantamisesta ja ilotulitteista aiheutuvien haittojen vähentämisestä

Kiitämme lausuntomahdollisuudesta sekä kattavasta selvityksestä ilotuliteturvallisuuden parantamiseksi. Toteamme kuitenkin, että nimenomaan eläimille aiheutuvat haitat on huomioitu selvitysluonnoksessa varsin niukasti. Toivomme, että näitä selvitetään lisää ja että erityisesti ilotulitteiden kuluttajakäyttöä rajoitetaan luonnon- ja eläinsuojelullisin perustein, jotta käyttö on linjassa eläinten hyvinvointilain, luonnonsuojelulain ja kemikaaliturvallisuuslain vaatimusten kanssa.

Eduskunnan kirjelmässä vastauksena Rajat räiskeelle -kansalaisaloitteeseen todettiin näin:

”Eduskunta edellyttää, että työ- ja elinkeinoministeriö selvittää kattavasti eri vaihtoehtoja ilotuliteturvallisuuden parantamiseksi ja ilotulitehaittojen vähentämiseksi sekä ryhtyy selvitysten johdosta tarvittaviin toimenpiteisiin ja antaa talousvaliokunnalle selvityksen tarkastelun tuloksista.”

Eläimet ovat lukumäärällisesti ylivoimaisesti suurin joukko, johon ilotulitehaitat kohdistuvat. Eläinten hyvinvointilain mukaan eläimille ei saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä, jota ilotulitteet vääjäämättä aiheuttavat.

Kemikaaliturvallisuuslain mukaan puolestaan kuluttajille ei saa luovuttaa ilotulitteita, jotka aiheuttavat kovan äänen vaikutuksesta häiriöitä eläinten viihtyvyydelle. Tämä ei nykyisellään toteudu, ja kuluttajakäyttöä tulisikin rajoittaa, jotta eläinten turvallisuus ja viihtyvyys voidaan turvata. Ilotulitteiden käyttö ei käytännössä rajoitu muutamaa sallittuun tuntiin vuodessa, vaan haittaa eläimille aiheutuu huomattavasti pitkäkestoisemmin, kun kuluttajat käyttävät ilotulitteita myös kiellettyinä aikoina.

Eläimet eivät yleensä pääse ilotulituksia pakoon. Haittoja aiheutuu niin seura- ja harrastus-, tuotanto- kuin luonnoneläimillekin. Käytännössä ainoa keino suojella eläimiä ilotulitteiden aiheuttamalta kärsimykseltä on ilotulitteiden käytön rajoittaminen.

Ilotulitteiden voimakkaat ja yllättävät äänet aiheuttavat lukemattomille eläimille pelkoa ja stressiä. Lisäksi ilotulitteisiin liittyvät kirkkaat ja välkkyvät valot aiheuttavat eläimissä pelkoa ja pakokauhua. (1)

Psyykkisen stressin lisäksi ilotulitteet altistavat eläimiä fyysisille vaurioille. Eläin voi peloissaan yrittää paeta ja piiloutua pauketta ja välkettä, ja sen seurauksena loukata itsensä aitoihin ja muihin rakenteisiin. Henkensä edestä pakeneva eläin voi myös juosta vaikkapa suoraan auton alle kohtalokkain seurauksin. (2)

Meluhaitat linnuille

Voimakkaiden äänten vaikutuksia luonnoneläimiin on vaikea arvioida, mutta joitain viitteitä ilotulitusrakettien vaikutuksista luonnoneläimiin on tutkimuksissa kuitenkin saatu.

Erään alankomaalaistutkimuksen mukaan uudenvuoden ilotulitukset aikaansaavat linnuissa voimakkaan pakoreaktion. Rakettien paukkeen alkaessa tuhannet linnut lensivät useiden satojen metrien korkeuteen, kun niiden lentokorkeus jää normaalisti alle sataan metriin. Jotkut linnuista lensivät useita kilometrejä ennen asettumista paikoilleen, ja ne saattoivat pysyä ilmassa yhtäjaksoisesti jopa 45 minuuttia.

Voimakkaalla hetkellisellä pakoreaktiolla voi olla linnuille monenlaisia negatiivisia vaikutuksia. Se

- saattaa häiritä linnun nukkumista, lepäämistä tai ruokailua.
- vie paljon energiaa, mikä on pois muusta toiminnasta.
- saattaa pakottaa linnut asettumaan uusille alueille. Sopeutuminen vaatii veronsa.
- saattaa pakottaa linnut lentämään sellaisissa sääolosuhteissa, joissa ne muutoin välttelisivät lentämästä.
- saattaa aiheuttaa linnuille fyysisiä vaurioita niiden törmäillessä ympärillä oleviin rakenteisiin.
- saattaa heikentää yksilön vastustuskykyä.

Ilotulitteet siis sekä aiheuttavat linnuille merkittävää haittaa ja voivat jopa välillisesti lisätä lintukuolleisuutta. (3)

Meluhaitat tuotantoeläimille

Voimakkaat vieraat äänet nostavat sikojen sydämensykeä ja lampaiden hengitystiheyttä. Useat tuotantoeläimenä pidettävät lajit ovat saaliseläimiä, joilla on voimakas pakoreaktio. Nämä eläimet saattavat säikkyessään satuttaa itsensä aitoihin tai muihin ympärillä oleviin rakenteisiin. (4)

Meluhaitat hevosille

Hevoset ovat herkästi säikkyviä saaliseläimiä, joilla on voimakas pakoreaktio. 79 % uusiseelantilaiseen kyselytutkimukseen vastanneista hevosenomistajista kertoi hevostensa olleen ilotulituksen aikana joko ahdistuneita tai todella ahdistuneita. Lisäksi 35 % omistajista kertoi hevostensa juosseen ilotulituksen säikäyttäminä tarhojen aidoista läpi. 26 %:lle hevosista syntyi rytäkässä vaurioita, joista 7 % vakava-asteisia ja usein eutanasiaan johtaneita raajojen murtumia. 5

The British Horse Society:n mukaan järjestölle on vuosina 2010–2019 raportoitu kaiken kaikkiaan 134 Britanniassa tapahtunutta ilotulitteiden aiheuttamaa hevostapaturmaa, joista 23 on johtanut hevosen kuolemaan. Vuonna 2019 järjestölle raportoitujen ilotulitetapaturmien määrä yli tuplaantui edellisvuoteen nähden. (6)

Meluhaitat koirille

Ilotulitukset ovat yleisin syy koiran pelolle, ja joidenkin arvioiden mukaan jopa 45 % koirista ilmentää niihin liittyvää pelkoa (7). Suomalaistutkimuksen mukaan joka kolmannella koiralla esiintyy ääniarkuutta (8). Pakokauhun vallassa pakeneva koira saattaa myös juosta auton alle, usein kohtalokkain seurauksin. Ilotuliteroskien aiheuttamat haitat eläimille

Ihmisen luontoon jättämät roskat aiheuttavat paljon haittaa ja jopa kuolemia luonnoneläimille, mutta myös tuotanto-, seura- ja harrastuseläimille. Ilotulitteista luontoon jäävät roskat voivat esimerkiksi päätyä eläinten ruoansulatuskanavaan, ja eläimet voivat myös sotkeutua niihin. Ihmisen luontoon jättämät roskat aiheuttavat lukuisia luonnoneläinten kuolemia vuosittain.

Ilotulitteiden aiheuttamien ilmansaasteiden haitat eläimille

Ministeriön taustaselvityksen mukaan ilotulitteiden savuissa on runsaasti haitallisia kaasuja ja pienhiukkasia, jotka voivat paikallisesti heikentää ilmanlaatua merkittävästi. Asiaa ei liene sellaisenaan tutkittu, mutta lasten sekä hengityselin- ja sydänsairaiden ihmisten ohella ilmanlaadun tilapäinenkin heikkeneminen voi mahdollisesti aiheuttaa haittaa myös luonnoneläimille, erityisesti linnuille. Tutkimuksen mukaan Yhdysvaltain itsenäisyyspäivän ilotulitusten aiheuttamia ilmansaasteita voi verrata jopa maastopalojen aiheuttamaan savuun (9).

Kati White
Toiminnanjohtaja
SEY Suomen eläinsuojelu

Lähdeviitteet:

1. RSPCAa & RSPCAb
2. RSPCAa & RSPCAb
3. Shamoun-Baranes ym. 2011 <https://academic.oup.com/beheco/article/22/6/1173/218852>
4. RSPCAa & RSPCAb
5. RSPCAa & RSPCAb
6. bhs.org.uk 2020
7. RSPCAa & RSPCAb
8. Milla Salonen 2020
9. <https://www.mdpi.com/1660-4601/18/11/5735/htm>

Muita lähteitä:

<https://earth.org/environmental-impact-of-fireworks/>
<https://sarijakuva.fi/blogi/2020/12/29/taivaan-taydelta-karsimysta/>

